

بررسی عوامل موثر بر سرقت

مهدی رحیمی^۱
افسانه ادربیسی^۲

۸۹/۴/۷
۸۹/۶/۱۴

تاریخ دریافت:
تاریخ پذیرش:

چکیده

محقق در این پژوهش در نظر دارد که با کاربرد تکنیک تحلیل عامل و روش استقراء تجربی به بررسی عوامل موثر بر سرقت در بین نوجوانان محبوس در کانون اصلاح و تربیت استان تهران در سال ۱۳۸۸ بپردازد. در این تحقیق روش جمع آوری اطلاعات پیمایش، ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه و مصاحبه اکتشافی، اسنادی و ابزار تحلیل اطلاعات نرم افزار SPSS است. جامعه آماری در این تحقیق شامل ۱۲۵ نفر مددجو پسر محبوس در کانون اصلاح تربیت شهر تهران به جرم ارتکاب سرقت می باشند. که با توجه به اندک بودن جامعه آماری از روش تمام شماری استفاده نموده ایم، یعنی در این تحقیق مبحث نمونه گیری نداریم. در این پژوهش محقق (۳۸) متغیر مرتبط با جرم سرقت را شناسایی نموده و با کاربرد تکنیک تحلیل عامل این متغیرها را در شش عامل عمومی تلخیص، دسته بندی و تبیین نموده است. با توجه به عامل های بدست آمده نتایج کلی تحقیق به شرح ذیل می باشد:

- ۱- بین گروه های مرجع و ارتکاب به سرقت در بین نوجوانان رابطه معنا داری وجود دارد.
- ۲- بیسن تجربه فرد به همراه کنترل اجتماعی و ارتکاب به سرقت در بین نوجوانان رابطه معنا داری وجود دارد.
- ۳- بین خود آینه سان افراد و ارتکاب به سرقت در بین نوجوانان رابطه معنا داری وجود دارد.
- ۴- بین دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر زندگی افراد و ارتکاب به سرقت در بین نوجوانان رابطه معنا داری وجود دارد.

۱- کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی - مدرس دانشگاه خبر - دانشگاه علمی کاربردی واحد ۴۴ - دانشگاه علمی کاربردی بعثت ۱
Email: Rahimi23@gmail.com

۲- دکتری پژوهشگری علوم اجتماعی - عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران شمال

۵- بین تحصیلات پاسخگو، محل سکونت فرد، میزان استفاده مددجو از مشروبات الکلی، مواد مخدر و قرص های روان گردان با ارتکاب سرقت از سوی وی رابطه معنا داری وجود دارد.

واژه های کلیدی:

بزهکاری، سرقت، تحلیل عامل، مددجویان پسر کانون اصلاح و تربیت

مقدمه

پژوهش و مطالعه اجتماعی پیرامون انحرافات اجتماعی به صورت تحقیق علمی تقریباً از ۸۰ سال پیش آغاز شده است، البته در آن زمان این پژوهش ها کمتر جنبه واقع بینانه داشتند، ولی پس از مدتی، پژوهشها بر شالوده ای صحیح تر استوار شدند. برای مطالعه و بررسی علمی رفتارهای انسانی، بخصوص در زمینه کجروی هم از لحاظ ذهنی به صورت شناخت مفاهیم خاص، و هم به کمک ابزار و وسایل تحقیق عینی برای گسترش پژوهشهای علمی در این زمینه نیازمندیم. در جوامع بدوی و ایستا، یعنی جوامعی که در آنها قوانینی مکتوب وجود نداشت، انحراف، کج رفتاری، بزهکاری و جرم در یک معنی به کار گرفته شده و هر سه مفهوم به تخلف و سرپیچی از آداب و رسوم و ضوابط جامعه اطلاق می گردید. اما با پیدایش جامعه شناسی انحرافات به عنوان یکی از حوزه های جامعه شناسی، انحراف اجتماعی بر حسب سن افرادی که مرتکب رفتار انحرافی می شوند، در دو مقوله بزهکاری و جرم طبقه بندی شد. رفتار انحرافی جوانانی که هنوز به سن قانونی نرسیده اند بزهکاری نامیده می شود. و جوانان مرتکب این رفتارها را بزهکار می نامند. رفتار بزهکارانه جوانان طیف گسترده ای از انحرافات اجتماعی است که هم شامل رفتارهایی نظیر فرار از مدرسه است، که از نظر اجتماعی پذیرفته شده نیست و هم شامل اعمال غیر قانونی نظیر سرقت می باشد. در واقع سرقت یکی از باسابقه ترین جرایم بشری است که در جامعه های مختلف به شیوه های گوناگون دیده می شود. این پدیده در طول زمان دستخوش دگرگونیها و تغییرات زیادی شده، اما تنها چیزی که از بدو پیدایی و شکل گیری آن تاکنون ثابت مانده، زشتی و مذموم بودن ماهیت آن است.

برای سرقت تعریف های متعددی ارائه شده است که برخی از آنها به شرح ذیل می باشد:

- ربودن خدعه آمیز مال غیر؛
- برداشتن چیزی از دیگران بدون اطلاع و رضایت او؛
- گرفتن و بردن مال و پول کسی به زور یا مکر و فریب؛
- ربودن متقلبانه شیء متعلق به دیگری (ستوده، ۱۳۸۶: ۱۵۸-۱۵۷)

و بالاخره سرقت اصولاً کنشی است نسبتاً عقلانی و حساب شده که طبق برنامه معین و با تصمیم گیری قبلی در مورد انتخاب قربانی و چگونگی فرآیند انجام کار صورت می گیرد.

آمارهای اداره کل پلیس بین الملل در مورد انواع سرقت در ۹۳ کشور جهان در سال ۱۹۹۹

Archive of SID

نشان می دهد که در ده کشور آلمان، فرانسه، ژاپن، روسیه، آفریقای جنوبی، کانادا، استرالیا، اسپانیا، لهستان و دانمارک که به ترتیب بالاترین حجم سرقت روی داده است. در بین این ده کشور، بیشترین تعداد سرقت در آلمان و کمترین تعداد سرقت در دانمارک بوده است. ایران با ۱۲۲۷۵۰ مورد سرقت، رتبه بیست و سوم را دارد. سرقت عمدتاً پدیده ای شهری است و شهرهای بزرگ که میزان آشنایی افراد با هم کمتر است انگیزه ارتکاب سرقت و احتمال موفقیت آن نیز بیشتر است. پژوهشهای جامعه شناختی در مورد عوامل اجتماعی سرقت بیانگر آن است که بین سرقت و افزایش بی رویه جمعیت، افزایش نرخ بیکاری، فقر، بالا رفتن مخارج زندگی و تغییرات سریع در الگوهای مصرف، تغییر در هرم سنی و جوانی جمعیت و تراکم جمعیت مهاجر و جا به جایی جمعیت رابطه معنی دار و مثبت وجود دارد. بعلاوه کاهش کنترل های رسمی و غیر رسمی و عدم رعایت موارد ایمنی توسط مردم موجب افزایش سرقت در جامعه می شود.

از موضوعات حائز اهمیت و قابل بحث و گفتگو در جوامع مختلف مسئله پیشگیری و کنترل جرم و بررسی علل و انگیزه ارتکاب جرائم است. که متفکرین علوم انسانی و محققین علوم روانشناسی و علوم اجتماعی توجه خاصی به آن معطوف داشته اند. در این میان نوجوانان به عنوان مهمترین و از طرفی آسیب پذیرترین قشر جامعه هستند و از جهتی این قشر در جامعه ایران از جمعیت بالایی برخوردار است. اگر خواهان برخورد علمی و منطقی و جدی با بزهکاران و ناهنجار برای نوجوانان هستیم، بایستی به مطالعه دقیق و علمی مسائل آنها پرداخته شود. سرقت در نوجوانان از آنجائیکه یکی از عمده ترین و شایع ترین نوع بزهکاری در میان این قشر می باشد حائز اهمیت است. ولی از آنجایی که برای درمان هر بیماری باید عامل و علت را یافت برای چگونگی برخورد صحیح با این معضل اجتماعی می بایست عوامل موجود آن را شناخت و سپس به اصلاح و تربیت و باز پروری بزهکاران (سارقین) اقدام کرد. سوال اصلی این تحقیق این است که چه عواملی بر ارتکاب سرقت نوجوانان موثر است؟

محقق در این پژوهش در نظر دارد که با استفاده از تکنیک تحلیل عامل به بررسی عوامل موثر بر سرقت در بین نوجوانان محبوس در کانون اصلاح و تربیت استان تهران در سال ۱۳۸۸ بپردازد.

اهداف تحقیق

هدف کلی

محقق در این پژوهش در نظر دارد که با استفاده از تکنیک تحلیل عامل به بررسی عوامل موثر بر سرقت در بین نوجوانان محبوس در کانون اصلاح و تربیت استان تهران در سال ۱۳۸۸ بپردازد.

اهداف جزئی مورد نظر شامل:

- شناسایی متغیرها
- شناسایی رابطه بین متغیرها و گردآوری آنها در عاملها
- شناسایی تاثیر عوامل تعیین شده بر سرقت

پیشینه و ادبیات نظری تحقیق

پیشینه تجربی تحقیق

برخی از جامعه شناسان نظیر سادرلند بر این باورند که سرقت نیز مانند هر نوع رفتار انحرافی دیگر آموختنی است؛ بنابراین معاشرت جوانان با افرادی که سابقه ارتکاب سرقت دارند نقش موثری در تمایل آنان به سرقت خواهد داشت، بر مبنای یافته های پژوهشی درباره سرقت در ایران ۴۲ درصد از سارقان تحت بررسی، دوستان منحرف داشته و ۷۵ درصد از آنان با چنین دوستانی رفت و آمد زیاد و طولانی داشته اند (قربان حسینی، ۱۳۷۱: ۲۶۲).

پژوهش انجام شده بین اعتیاد به مواد مخدر و سرقت در ایران رابطه معنی دار و مثبت وجود دارد و افراد معتاد بیشترین سرقت ها را از منازل انجام داده اند (معدنی، ۱۳۷۰: ۵۱). در مطالعه دیگری که پیرامون سرقت در بین سارقین زندان های تهران صورت گرفت مشخص گردید سنین ۱۸-۱۰ سال ۲۱ درصد از مجرمین را به خود اختصاص داده اند (قربان حسینی، ۱۳۷۱: ۱۴).

آمار دیگری نشان می دهد که سرقت در ایران از حدود ۲۵۶۴ فقره در سه ماه ۷۶، به ۲۹۲۳ فقره در نه ماه ۷۷ و در نهایت به ۳۰۹۲ در نه ماه ۷۸ رسیده است (دانش، ۱۳۷۲: ۳۹۴).

در این تحقیق از رویکردهای تبیین کجرفتاری اجتماعی شامل تبیین های زیست شناختی، روانشناختی و جامعه شناختی استفاده شده است.

تبیین های زیست شناختی

عوامل جسمانی و زیستی نظیر نقص بدنی، ویژگیهای خاص اندامهای بدن، شکل جمجمه و ناهنجاریهای کروموزومی و ژنتیکی را بر ارتکاب جرم و بزهکاری (سرقت) موثر می دانند. به اعتقاد ارسطو شخصیت از طریق شکل جمجمه تعیین می شود. در دهه های اخیر، با توسعه علم زیست شناختی، رفتار انحرافی براساس یافته های بدست آمده درباره ژن ها و کروموزوم ها (به عنوان مثال: کروموزوم اضافی) بررسی می شود. در این تحقیق از تبیین های زیست شناختی کجرفتاری اجتماعی ذیل استفاده شده است:

- ۱- نظریه بازپیدایی ژنتیکی لامبروزو
- ۲- نظریه تیپ شناسی شلدون
- ۳- نظریه کروموزوم کلاین فلتز
- ۴- نظریه لذت جویی و درد گریزی آیسنک

تبیین های روانشناختی انحراف

بر تفاوت های فردی افراد که بر اساس عوامل روانشناختی نظیر هوش و نوع شخصیت تعیین می شود تمرکز نموده اند. مطالعات روانشناختی انحراف به تأثیر گروه بر فرد و مطالعه فرد در گروه می پردازد. روان شناسان هر فرد را همچون شخصیت منحصر به فردی می دانند که راه یافتن ریشه ها و عواملی که فرد را مستعد رفتار انحرافی می نماید، شناخت ویژگیهای فردی او نظیر اختلالات شخصیتی، خشم، اضطراب، افسردگی، لذت جویی، کم هوشی و تعلق خاطر به دیگران است، با ابداع آزمون های هوش، تبیین های جرم و بزهکاری بر جنبه روانی رفتار متمرکز شده است. علاوه بر تأکید روان شناسان به دنبال یافتن ارتباط بین جرم و بزهکاری با نوع خاصی از شخصیت، نظیر شخصیت "روان رنجور" بوده اند. با آغاز قرن بیستم، رویکرد روانشناختی جرم و بزهکاری توسعه یافت. برخی از عوامل اساسی رویکرد روانشناختی شامل مفاهیمی چون عقب ماندگی ذهنی، بیماریهای روانی و پیکربندی

شخصیت می شود که موجب ارتکاب جرم و بزهکاری می شود.

تبیین های جامعه شناختی

جامعه شناسان ریشه بسیاری از کجرفتاری ها را در محیط و شرایط اجتماعی جستجو می کنند و علل زیر ساز بسیاری از آنها را در خود جامعه می دانند. وقتی خواستهای فرد با انتظارات جامعه هماهنگ و همنوا نباشد، نابهنجاری فرد آغاز می شود و در صورت تداوم زمینه های کجرفتاری را پدید می آورد.

جامعه شناسان در تبیین پیامدهای کجرفتاریهای اجتماعی از سه دیدگاه کارکردگرایی، تضاد و کنش متقابل گرایی استفاده می کنند. در این تحقیق از تبیین های جامعه شناختی کجرفتاری اجتماعی ذیل استفاده شده است:

- ۱- نظریه آنومی دور کیم
- ۲- نظریه ساخت اجتماعی و آنومی مرتن
- ۳- کنش اجتماعی و آنومی پارسونز
- ۴- نظریه بوم شناختی پارک و برگس
- ۵- نظریه انتقال فرهنگی ساترلند
- ۶- نظریه برچسب هاوارد بکر
- ۷- نظریه فرصت افتراقی کلووارد و اهلاین
- ۸- نظریه ناکامی منزلتی آلبرت کوهن
- ۹- نظریه پیوند اجتماعی هیرشی
- ۱۰- نظریه نومارکسیستی کویینی

روش تحقیق

در ابتدا از روش استدلال استقرا تجربی استفاده شده است و در جهت میل به این هدف محقق با کاربرد روش تحلیل عامل متغیرهای موثر بر سرقت در بین مددجویان محبوس در کانون اصلاح و تربیت استان تهران در سال ۱۳۸۸ پرداخته شد و سپس به کمک عامل های به دست آمده با روش علی پدیده سرقت مورد تبیین قرار گرفت.

در این تحقیق برخلاف تحقیقات دیگر که بیشتر جنبه نظریه آزمایشی دارد، با استفاده از

Archive of SID

روش تحلیل عامل، به نظریه پردازی پرداخته می شود. محقق با استفاده از روش مطالعه اکتشافی و اسنادی (بررسی پرونده های سارقین، تحقیقات پیشین و ...) و روش استقراء سعی بر آن دارد که تعداد زیادی از متغیرها را شناسایی کرده و با کاربرد تکنیک تحلیل عامل این متغیرها را در چند عامل عمومی تلخیص نماید، در جهت تحقق این هدف محقق ۳۸ متغیر مرتبط با پدیده سرقت را شناسایی کرده و با کاربرد تکنیک تحلیل عامل این متغیرها را در شش عامل محدود تلخیص نموده است. در واقع محقق با این روش به بررسی همبستگی درونی تعداد زیادی از متغیرها می پردازد و در نهایت آنها را در قالب عامل های محدودی دسته بندی و تبیین می کند و سپس با استفاده از عامل های بدست آمده به ارائه مدل می پردازد. با توجه به ماهیت و روش به کاررفته در این تحقیق، در این مرحله (منظور پیش از شناسایی عامل ها توسط تکنیک تحلیل عامل) محقق با یک هدف کلی (شناخت عوامل) و یک سؤال کلی (شناخت عوامل از طریق تحلیل عامل) روبرو می باشد، در واقع در این مرحله، تحقیق فاقد فرضیه می باشند. اما محقق پس از شناخت عوامل موثر بر سرقت از طریق روش تحلیل عامل می تواند بین عامل های مشخص شده و متغیر وابسته ارتباط برقرار نموده و بدین ترتیب مدلی علی برای سرقت طراحی نماید و از طریق رگرسیون، میزان تاثیر هر کدام از عاملهای به دست آمده را بر روی متغیر وابسته سرقت بسنجد. در این تحقیق روش جمع آوری اطلاعات پیمایش، ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه و مصاحبه اکتشافی و ابزار تحلیل اطلاعات نرم افزار SPSS است. در این تحقیق واحد مشاهده نوجوانان محبوس در کانون اصلاح و تربیت به جرم سرقت می باشند، سطح تحلیل در این تحقیق خرد می باشد و از لحاظ معیار زمان یک تحقیق مقطعی است، چرا که در یک زمان صورت گرفته و واقعیت را در یک برهه از زمان یعنی در سال ۱۳۸۸ بررسی می کند و در نهایت با توجه به این که به دنبال شناخت و کمک به حل یک مسئله اجتماعی یا کاهش آن می باشد در دسته تحقیقات کاربردی قرار می گیرد.

جامعه آماری و حجم نمونه

بر حسب جنس نشان می دهد که تعداد مددجویان دختر بسیار اندک (کمتر از ۱۰ نفر) می باشد. به همین دلیل تنها مددجویان پسر شمول جامعه آماری این تحقیق می باشند. آمار مددجویان پسر که به جرم سرقت در کانون اصلاح تربیت شهر تهران بسر می برند تعداد ۱۲۵

نفر می باشد. در این تحقیق حجم نمونه و جامعه آماری تحقیق به دلیل تعداد کم مددجویان یکی می باشند. یعنی در این تحقیق نمونه گیری انجام نشده است و از تمام شماری استفاده گردیده است.

جهت بررسی اعتبار و پایایی پرسشنامه، پس از آنکه پرسشنامه طراحی و تنظیم گردید، جهت اخذ راهنمایی و رفع مشکلات آن، در اختیار اساتید راهنما و مشاور و همچنین دیگر صاحب نظران در این زمینه در مرکز آموزش و پژوهش اداره کل زندانهای استان تهران قرار گرفت و پس از نظرات اصلاحی، پرسشنامه اولیه تنظیم گردید. قبل از عملیات اجرایی تحقیق، در یک نمونه در مقیاس کوچک به حجم ۳۰ نفر از جامعه آماری انتخاب گردید و پرسشنامه توسط پاسخگویان تکمیل شد و با انجام آزمون آلفای کرونباخ به اصلاح پرسشنامه پرداخته شد و سوالاتی که برای پاسخگویان قابل فهم نبودند اصلاح گردید و در نهایت نتیجه آزمون آلفا به بالای ۷۰٪ رسید.

یافته های تحقیق

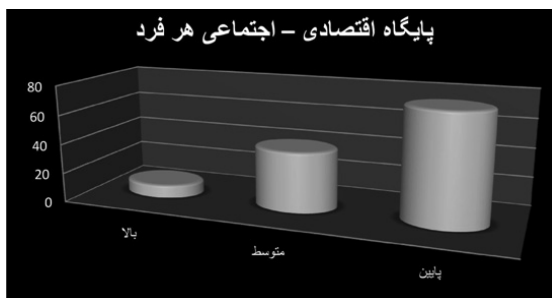
بررسی برخی از متغیرها در سطح آمار توصیفی

• بررسی پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده مددجو در سطح آمار توصیفی

جدول توزیع فراوانی و درصدی بر حسب پایگاه اجتماعی و اقتصادی فرد

گویه ها	فراوانی	درصد معتبر	درصد تراکمی
بالا	۹	۷.۲	۶۰.۰
متوسط	۴۱	۳۲.۸	۹۲.۸
پایین	۷۵	۶۰.۰	۱۰۰.۰
مجموع	۱۲۵	۱۰۰.۰	

نتایج نشان می دهد که ۷/۲ درصد از افراد پاسخگو از پایگاه اجتماعی و اقتصادی مناسبی برخوردار می باشند، ۳۲/۸ افراد از پایگاه اجتماعی و اقتصادی متوسطی برخوردار می باشند و اکثریت افراد پاسخگو با ۶۰/۰ درصد فراوانی از پایگاه اجتماعی و اقتصادی ضعیفی در شهر تهران برخوردار هستند. یافته های این تحقیق نشان می دهد اکثریت افراد سارق از پایگاه اجتماعی و اقتصادی ضعیفی در اجتماع رنج می برند. که این تبعیض در اجتماع می تواند منبع بسیاری از آسیب ها از جمله سرقت باشد.

بررسی میزان شدت سرقت مددجو در سطح آمار توصیفی

جدول توزیع فراوانی و درصدی بر حسب میزان شدت سرقت

میزان شدت سرقت	فراوانی	درصد معتبر	درصد تراکمی
خفیف	۱۰	۸.۰	۸.۰
متوسط	۹۴	۷۵.۲	۸۳.۲
شدید	۲۱	۱۶.۸	۱۰۰.۰
مجموع	۱۲۵	۱۰۰.۰	

نتایج توزیع پاسخگویان بر حسب میزان شدت سرقت نشان می دهد که ۸/۰ درصد از پاسخگویان به سرقت هایی با میزان شدت خفیف اقدام نموده اند، در حالی که ۷۵/۲ درصد از پاسخگویان به سرقت هایی با میزان شدت متوسط مبادرت ورزیده اند و ۱۶/۸ درصد از پاسخگویان نیز به سرقت هایی با میزان شدت بالا اقدام نموده اند.

نمودار توزیع فراوانی بر حسب میزان شدت سرقت

بررسی متغیرها در سطح آمار استنباطی

بررسی ارتباط ویژگیهای مددجو با سرقت

جدول ضرایب همبستگی پیرسون بین ویژگی های مددجو و سرقت

مصرف مواد غیر مجاز	تحصیلات پاسخگو	سن پاسخگو		
۰.۴۴۸	-۰.۲۳۸	-۰.۰۸۳	r	سرقت
۰.۰۰۰	۰.۰۰۸	۰.۳۵۷	Sig	
۱۲۵	۱۲۵	۱۲۵	N	

۱- میزان سن پاسخگو و سرقت مددجو

میزان سن پاسخگو در فاصله اطمینان ۹۵ درصد با سطح معناداری $\text{sig}=0/357$ با سرقت همبستگی معناداری وجود ندارد.

۲- میزان تحصیلات پاسخگو و سرقت مددجو

میزان تحصیلات پاسخگو در فاصله اطمینان ۹۵ درصد با سطح معناداری $\text{sig}=0/000$ ، با سرقت همبستگی معناداری دارد و با توجه به قدر مطلق ضریب همبستگی که برابر است با $r=-0/238$ شدت این رابطه ضعیف ارزیابی می شود و علامت این ضریب که منفی است گویای جهت معکوس رابطه بین دو متغیر می باشد. به عبارت دیگر هر چقدر میزان تحصیلات پاسخگو بالاتر می رود میزان سرقت وی کمتر می شود و بالعکس.

۳- میزان مصرف مواد غیر مجاز از سوی پاسخگو و سرقت مددجو

میزان مصرف مواد غیر مجاز از سوی پاسخگو در فاصله اطمینان ۹۵ درصد با سطح معناداری $\text{sig}=0/000$ ، با سرقت همبستگی معناداری دارد و با توجه به قدر مطلق ضریب همبستگی که برابر است با $r=0/448$ شدت این رابطه قوی ارزیابی می شود و علامت این ضریب که مثبت است گویای جهت مستقیم رابطه بین دو متغیر می باشد. به عبارت دیگر هر چقدر میزان مصرف مواد غیر مجاز از سوی پاسخگو بالاتر می رود میزان سرقت وی نیز افزایش می یابد و بالعکس.

تخصص و مهارت مددجو		
-۰.۰۱۰	r	سرقت
۰.۹۱۶	Sig	
۱۲۵	N	

۱- میزان تخصص و مهارت مددجو و سرقت

میزان تخصص و مهارت مددجو در فاصله اطمینان ۹۵ درصد با سطح معناداری $\text{sig}=۰/۹۱$ با سرقت همبستگی معناداری ندارد.

مقایسه میزان سرقت در گروه های مختلف

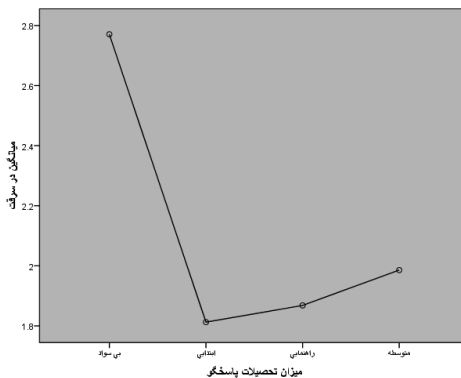
جدول آزمون F (تحلیل واریانس) سرقت بین گروه ها با تحصیلات پاسخگو

Sig.	F	میانگین مجذورات	df	مجموع مجذورات	
۰.۰۰	۸.۹۱۱	۳.۱۹۲	۳	۹.۵۷۵	درون گروهی
		۰.۳۵۸	۱۲۱	۴۳.۳۳۹	بین گروهی
			۱۲۴	۵۲.۹۱۴	مجموع

از آنجایی که متغیر سرقت در سطح سنجش فاصله ای می باشد و محقق قصد مقایسه میانگین این متغیر در بین چهار گروه طبقات بیسواد، ابتدایی، راهنمایی، متوسطه را دارد، در نتیجه از آزمون F مستقل استفاده می نمایم.

نتایج آزمون ANOVA در فاصله اطمینان ۹۵ درصد با سطح معناداری $\text{sig}=۰/۰۰۰$ و میزان $F=۸/۹۱۱$ حاکی از آن است که میزان سرقت در بین گروه های مختلف تحصیلات پاسخگو تفاوت معناداری وجود دارد.

اکنون با توجه به نتایج بالا می خواهیم بدانیم که میانگین سرقت در چه گروه هایی با هم تفاوت دارند.

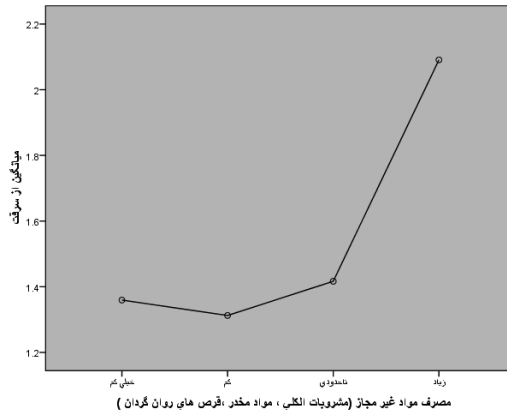

با توجه به نتایج نمودار فوق، مشاهده می‌شود که میانگین سرقت کردن در طبقه بی سواد بیشتر از سه طبقه دیگر یعنی ابتدایی، راهنمایی و متوسطه می‌باشد.

جدول آزمون F (تحلیل واریانس) سرقت بین گروه‌های مختلف مصرف مواد غیر مجاز

Sig.	F	میانگین مجذورات	df	مجموع مجذورات	
۰.۰۰۰	۱۷.۰۱۹	۵.۲۳۴	۳	۱۵.۷۰۲	درون گروهی
		۰.۳۰۸	۱۲۱	۳۷.۲۱۲	بین گروهی
			۱۲۴	۵۲.۹۱۴	مجموع

از آنجایی که متغیر سرقت در سطح سنجش فاصله‌ای می‌باشد و محقق قصد مقایسه میانگین این متغیر در بین چهار گروه از کسانی که مواد غیرمجاز را با میزان‌های خیلی کم، کم، تا حدودی و زیاد مصرف می‌کنند را دارد، در نتیجه از آزمون F مستقل استفاده می‌نماییم. نتایج آزمون ANOVA در فاصله اطمینان ۹۵ درصد با سطح معناداری $\text{sig} = 0/000$ و میزان $F = 17/0911$ حاکی از آن است که میزان سرقت در بین گروه‌ها با وضعیت‌های مختلف مصرف مواد غیر مجاز تفاوت معناداری وجود دارد. اکنون با توجه به نتایج بالا می‌خواهیم بدانیم که میانگین سرقت در چه گروه‌هایی با هم تفاوت دارند.

با توجه به نتایج نمودار فوق، مشاهده می شود که میانگین سرقت در گروهی که مصرف مواد غیر مجاز در میان آنها زیاد است بیشتر از سایر طبقات به چشم می خورد.

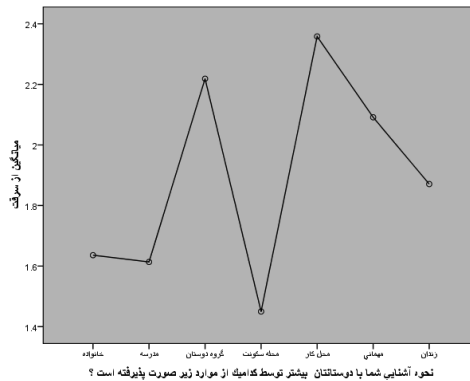
جدول آزمون F (تحلیل واریانس) سرقت بین گروه های مختلف نحوه آشنایی با دوستان

Sig.	F	میانگین مجذورات	df	مجموع مجذورات	
۰.۰۱	۴.۳۱۴	۱.۵۸۶	۶	۹.۵۱۸	درون گروهی
		۰.۳۶۸	۱۱۸	۴۳.۳۹۶	بین گروهی
			۱۲۴	۵۲.۹۱۴	مجموع

از آنجایی که متغیر سرقت در سطح سنجش فاصله ای می باشد و محقق قصد مقایسه میانگین این متغیر در بین هفت گروه نحوه آشنایی با دوستان از طریق خانواده، مدرسه، گروه دوستان، محله سکونت، محل کار، مهمانی و زندان را دارد، در نتیجه از آزمون F مستقل استفاده می نمایم.

نتایج آزمون ANOVA در فاصله اطمینان ۹۵ درصد با سطح معناداری $\text{sig} = 0/01$ و میزان $F = 4/314$ حاکی از آن است که میزان سرقت در بین گروه ها با وضعیت های مختلف نحوه آشنایی تفاوت معناداری وجود دارد.

اکنون با توجه به نتایج بالا می خواهیم بدانیم که میانگین سرقت در چه گروه هایی با هم تفاوت دارند.

با توجه به نتایج نمودار فوق، مشاهده می شود که میانگین سرقت در دو گروه نحوه آشنایی با طریق محل کار و گروه دوستان بیشتر از گروه های دیگر است.

استفاده از تحلیل عامل

در این مرحله برای مشخص نمودن عامل ها ، متغیرهای تحقیق را به کمک تکنیک تحلیل عامل در قالب عامل های محدودی دسته بندی و تبیین می کنیم. هدف از این کار تلخیص تعداد زیادی از متغیرها در تعداد محدودی از عامل ها می باشد. در واقع با این روش می توان متغیرهایی را که بیشترین تاثیر بر روی متغیر وابسته سرقت دارند بدست آورد و در روند تحقیق بکار برد. پس از مشخص نمودن عامل ها ، محقق با توجه به قدر مطلق ضرایب بارهای عاملی به دسته بندی متغیرها در درون عامل ها می پردازد، ابتدا برای آنکه مشخص نمایم که آیا همبستگی موجود در بین داده ها برای تحلیل عامل مناسب است یا نه از آزمون KMO استفاده می کنیم. در مرحله بعدی با توجه به اینکه هدف تحقیق محاسبه همبستگی بین متغیرها است از تکنیک تحلیل عاملی نوع R- type factor analysis استفاده می شود. با توجه به این مطلب که هدف محقق تلخیص متغیرها و دستیابی به تعداد محدودی عامل برای اهداف پیش بینی می باشد. از مدل تحلیل مولفه های اصلی ، روش متعامد، چرخش واریماکس استفاده شده است.

متغیرهایی استخراج شده از نظریه ها که برای محاسبه در تحلیل عامل در نظر گرفته شده اند

عبارت است از:

Archive of SID

از هم گسیختگی خانوادگی، ارزش ها و هنجارهای مدرسه، ارزش ها و هنجارهای گروه دوستان، فقر، حاشیه نشینی، وسایل ارتباط جمعی، میزان، دینداری، سابقه دستگیری و محکومیت در خانواده، فرار از منزل، رفتارهای جنسی مددجو، تجمل گرایی، وضعیت جسمانی مددجو، تجربه های تلخ کودکی، کنترل های رسمی (قوه قضاییه و نیروی انتظامی)، برجسب، حس استقلال طلبی، ویژگی های روانی مددجو، پرخاشگری، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، تاثیر کانون اصلاح و تربیت بر مددجو.

جدول محاسبه آزمون kmo

Sig	df	Bartlett's Test of Sphericity مقادیر کای اسکویئر	آزمون kmo
۰.۰۰	۱۹۰	۱.۶۸۸E۳	۰.۷۹۴

مقدار آزمون KMO در سطح ۹۵ درصد با سطح معناداری $\text{sig}=۰/۰۰۰$ برابر $۰/۷۹$ درصد می باشد، بدین معنی که همبستگی های موجود در بین داده ها برای اجرای تحلیل عامل مناسب می باشد.

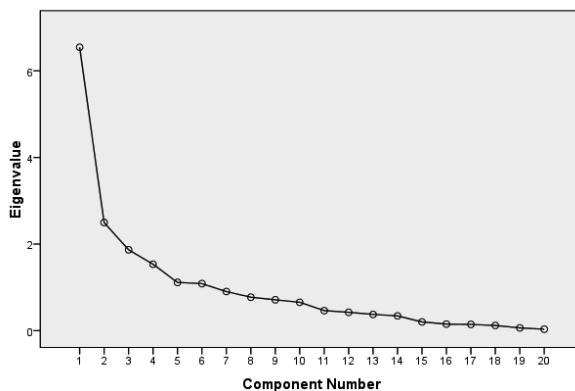
جدول Total Variance Explained

مجموع واریانس دوران یافته			مجموع واریانس دوران نیافته			مقادیر ویژه اولیه			مولفه ها
درصد	درصد از	کل	درصد	درصد از	کل	درصد	درصد از	کل	
۲۳.۵۱۲	۲۳.۵۱۲	۴.۷۰۲	۳۲.۷۲۵	۳۲.۷۲۵	۶.۵۴۵	۳۲.۷۲۵	۳۲.۷۲۵	۶.۵۴۵	۱
۳۵.۶۴۵	۱۲.۱۳۳	۲.۴۹۷	۴۵.۲۱۱	۱۲.۴۸۷	۲.۴۹۷	۴۵.۲۱۱	۱۲.۴۸۷	۲.۴۹۷	۲
۴۷.۷۰۳	۱۲.۰۵۸	۲.۴۱۲	۵۴.۵۴۷	۹.۳۳۶	۱.۸۶۷	۵۴.۵۴۷	۹.۳۳۶	۱.۸۶۷	۳
۵۹.۶۵۲	۱۱.۹۵۰	۲.۳۹۰	۶۲.۲۱۹	۷.۶۷۲	۱.۵۳۴	۶۲.۲۱۹	۷.۶۷۲	۱.۵۳۴	۴
۶۷.۵۸۲	۷.۹۳۰	۱.۵۸۶	۶۷.۷۸۸	۵.۵۶۹	۱.۱۱۴	۶۷.۷۸۸	۵.۵۶۹	۱.۱۱۴	۵
۷۳.۲۲۰	۵.۶۲۸	۱.۱۲۸	۷۳.۲۲۰	۵.۴۳۲	۱.۰۸۶	۷۳.۲۲۰	۵.۴۳۲	۱.۰۸۶	۶

داده های جدول نشان می دهد که $۷۳/۲۲$ درصد کل تغییرات مربوط به متغیرهای اولیه را عامل های اول تا ششم برآورد می کند. لذا از مابقی عامل ها صرف نظر می کنیم. در جدول فوق بالاترین درصد تغییرات یعنی $۳۲/۷۲$ مربوط به عامل اول با مقدار ویژه $۶/۵۴$ می باشد و عامل دوم بابرآورد $۱۲/۴۸$ کل تغییرات و مقادیر ویژه $۲/۴۹$ در جایگاه بعدی قرار می گیرد. در میان این شش عامل، عامل ششم کمترین درصد کل تغییرات را به میزان $۵/۴۳$ برآورد می کند.

نمودار نمودار خطی برای نمایش مقادیر ویژه عامل ها

نمودار scree plot برای نمایش مقادیر ویژه عامل ها بکار می رود از عامل ششم به بعد مقادیر ویژه مابقی عامل ها گرایش به مسطح بودن دارند در نتیجه تنها شش عامل اول در نظر گرفته می شود.

جدول ماتریس عاملی دوران یافته

مؤلفه ها						متغیر
۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۰.۱۱۱	-۰.۰۰۳	۰.۱۸۶	۰.۱۰۸	۰.۱۶۰	۰.۹۱۰	۱ ارزشهاوهنجارهای گروه دوستان
-۰.۰۵۱	-۰.۰۱۹	-۰.۲۷۵	-۰.۱۰۴	-۰.۰۸۷	-۰.۹۰۴	۲ ارزشهاوهنجارهای موجوددر مدرسه
۰.۰۶۷	-۰.۰۰۴	۰.۳۰۰	۰.۰۶۹	۰.۱۱۵	۰.۸۸۳	۳ ازمهم گسیختگی خانوادی
۰.۰۰۲	-۰.۰۰۸	-۰.۲۵۷	-۰.۲۳۲	-۰.۰۳۶	-۰.۸۶۹	۴ حس استقلال طلبی
-۰.۰۳۹	۰.۰۹۸	۰.۰۴۹	-۰.۰۷۶	-۰.۲۰۹	-۰.۷۲۴	۵ وسائل ارتباط جمعی
-۰.۱۲۶	-۰.۰۶۲	-۰.۲۰۷	۰.۲۴۸	۰.۴۱۶	۰.۶۰۹	۶ حاشیه نشینی
-۰.۰۸۱	۰.۱۳۶	۰.۲۰۶	-۰.۰۹۸	۰.۸۴۳	۰.۲۱۳	۷ تجربه های تلخ دوران کودکی
۰.۱۳۵	۰.۰۱۰	-۰.۰۰۱	-۰.۱۱۸	۰.۸۲۹	۰.۰۶۶	۸ تجمل گرایی
۰.۰۳۶	-۰.۰۳۰	۰.۱۷۱	۰.۱۰۷	۰.۷۷۲	۰.۳۶۵	۹ برچسب
-۰.۰۸۱	۰.۰۰۷	۰.۰۷۰	-۰.۸۵۴	۰.۰۴۵	-۰.۱۰۵	۱۰ پرخاشگری
-۰.۱۰۷	-۰.۰۴۸	۰.۱۴۳	۰.۷۸۸	۰.۱۳۵	۰.۱۸۸	۱۱ سابقه محکومیت و دستگیری در خانواده
۰.۱۹۷	-۰.۲۲۰	۰.۱۷۲	۰.۶۴۱	-۰.۰۲۰	۰.۱۲۴	۱۲ کنترل های رسمی (فوق قضایه ونیروی انتظامی)
۰.۰۲۳	۰.۱۱۷	-۰.۸۲۸	-۰.۲۱۲	-۰.۱۳۳	-۰.۲۷۱	۱۳ میزان دینداری
۰.۰۳۰	-۰.۰۵۴	۰.۶۷۰	۰.۵۶۵	۰.۰۳۶	۰.۲۲۳	۱۴ رفتارهای جنسی مددجو
۰.۱۰۸	۰.۱۸۸	۰.۶۴۸	-۰.۱۴۴	۰.۱۹۲	۰.۳۱۵	۱۵ فراراز منزل
-۰.۰۰۷	۰.۷۴۷	-۰.۲۳۵	-۰.۲۴۶	-۰.۰۷۳	۰.۱۱۲	۱۶ پایگاه اجتماعی واقتصادی
۰.۱۲۴	۰.۶۸۷	-۰.۵۱۸	-۰.۱۱۲	۰.۰۰۴	۰.۰۰	۱۷ فقر
-۰.۰۸۰	۰.۵۸۴	۰.۲۸۸	۰.۰۶۴	۰.۲۹۰	-۰.۲۲۹	۱۸ تاثیر کانون اصلاح و تربیت برمددجو
۰.۶۹۹	-۰.۲۵۵	-۰.۰۰۶	۰.۰۳۶	-۰.۰۱۹	۰.۲۶۵	۱۹ ویژگیهای روانی مددجو
۰.۶۹۴	۰.۲۳۶	۰.۰۴۲	۰.۰۹۹	۰.۰۹۲	-۰.۱۶۳	۲۰ وضعیت جسمانی مددجو

Archive of SID

مشخصه آمار نهایی در تحلیل عامل در جدول ماتریس عاملی دوران یافته استخراج می گردد. در این جدول هر متغیر معمولاً در یک عامل بار می شود، اما ممکن است بعضی از متغیرها، بار عاملی در دو عامل و حتی بیشتر داشته باشند و حتی ممکن است این بار بصورت دو قطبی نیز ظاهر گردد، بطوریکه نیمی از بار عاملی منفی و نیمی دیگر مثبت باشد ترتیب قرار گرفتن متغیرها در درون عامل ها به شرح ذیل می باشد:

عامل اول = (از هم گسیختگی خانوادگی، ارزشها و هنجارهای مدرسه، ارزشها و هنجارهای گروه دوستان، حاشیه نشینی، وسایل ارتباط جمعی، روحیه استقلال طلبی)
عامل دوم = (برچسب، تجربه های تلخ کودکی، تجمل گرایی)
عامل سوم = (کنترل های رسمی، سابقه محکومیت و دستگیری در خانواده، پرخاشگری فرد)

عامل چهارم = (فرار از منزل، رفتارهای جنسی مددجو، میزان دینداری)
عامل پنجم = (پایگاه اجتماعی- اقتصادی، فقر، تاثیر کانون اصلاح و تربیت بر مددجو)
عامل ششم = (ویژگی های روانی مددجو، وضعیت جسمانی مددجو)
عامل اول گروه های مرجع، عامل دوم خود آینه سان، عامل سوم تجربه همراه با کنترل اجتماعی و عامل چهارم دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم نام گذاری گردید.

تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش step wise

در روش step wise قویترین متغیرها یک به یک وارد معادله می شوند و این کار تا زمانی ادامه می یابد که خطای آزمون معناداری به پنج درصد برسد. تحلیل رگرسیون چهار مرحله پیش رفته است. در گام اول عامل اول یعنی گروه های مرجع وارد معادله شده است که میزان ضریب همبستگی آن با متغیر وابسته $0/392$ بدست آمده است. در این مرحله میزان ضریب تعیین برابر با $R_p^2 = 0/154$ و ضریب تعیین تعدیل شده برابر با $0/147$ بدست آمده است. در گام دوم با وارد شدن سومین عامل یعنی تجربه همراه با کنترل اجتماعی، میزان ضریب همبستگی چند گانه به $0/443$ ، ضریب تعیین به $0/196$ ، ضریب تعیین تعدیل شده به $0/183$ افزایش یافته است. در گام سوم با وارد شدن دومین عامل یعنی خود آینه سان، میزان ضریب همبستگی چند گانه به $0/477$ ، ضریب تعیین به $0/227$ ، ضریب تعیین تعدیل شده به $0/208$ افزایش یافته است. در گام چهارم با وارد شدن چهارمین عامل

یعنی دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر رفتار فرد، میزان ضریب همبستگی چندگانه به $0/503$ ، ضریب تعیین به $R_p=0/253$ ، ضریب تعیین تعدیل شده به $0/229$ افزایش یافته است. به عبارت دیگر بر اساس ضریب تعیین $0/25$ درصد از تغییرات متغیر وابسته سرعت توسط چهار عامل (گروه های مرجع، تجربه همراه با کنترل اجتماعی، خودآینه سان، دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر زندگی افراد) تبیین شده است.

جدول ANOVA نشان می دهد که عامل های (گروه های مرجع، تجربه همراه با کنترل اجتماعی، خود آینه سان، دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر رفتار فرد) در سطح 95 درصد هر کدام با $sig=0/000$ معنی دار می باشند. این در حالی است که دو عامل (زندگی در شرایط نامطلوب و ویژگیهای روانی و جسمی فرد) که میزان خطای آنها بیشتر از $0/5$ درصد بوده است وارد معادله رگرسیون نشده اند.

جدول COEFFICIENTS

sig	t	ضرایب غیر استاندارد		مدل
		Beta	Std.Error	
0/000	41/516		0/051	Constant
0/000	4/969	0/392	0/052	عامل اول
0/010	2/605	0/205	0/052	عامل سوم
0/027	2/241	0/177	0/052	عامل دوم
0/042	2/059	0/162	0/052	عامل چهارم

بر اساس مقادیر ستون B معادله خط رگرسیون را می توان به شرح ذیل نوشت.

$$Y = 2/130 + 0/256(x_1) + 0/134(x_2) + 0/115(x_3) + 0/106(x_4)$$

گروه های مرجع = عامل اول

تجربه همراه با کنترل اجتماعی = عامل سوم

خود آینه سان = عامل دوم

ارزشها و هنجارهای حاکم بر رفتار فرد = عامل چهارم

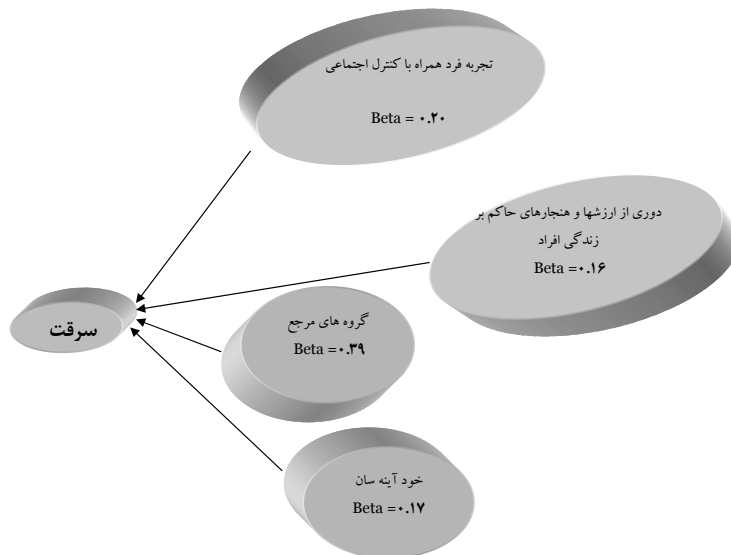
اما قضاوت در مورد سهم و نقش هر یک از چهار عامل های (گروه های مرجع، تجربه

همراه با کنترل اجتماعی، خود آینه سان، دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر زندگی

Archive of SID

افراد) در تبیین متغیر وابسته سرقت را باید به مقادیر بتا واگذار کرد. زیرا این مقادیر استاندارد شده هستند و امکان مقایسه و تبیین سهم نسبی هر یک از عامل ها را فراهم می سازد. در ستون بتا استاندارد شده ملاحظه می شود که ضریب گروه های مرجع یعنی عامل اول برابر با ۰/۳۹۲ می باشد یعنی گروه های مرجع بیشترین تاثیر را در تبیین و پیشگویی متغیر وابسته سرقت داشته اند. بعبارت دیگر به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار متغیر گروه های مرجع به اندازه ۰/۳۹۲ در انحراف متغیر وابسته سرقت تغییر ایجاد می گردد و به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار متغیر تجربه همراه با کنترل اجتماعی به اندازه ۰/۲۰۵ در انحراف متغیر وابسته سرقت تغییر ایجاد می گردد. همچنین به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار متغیر خود آینه سان به اندازه ۰/۱۷۷ در انحراف متغیر وابسته سرقت تغییر ایجاد می گردد و در نهایت به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار متغیر دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر زندگی افراد به اندازه ۰/۱۶۲ در انحراف متغیر وابسته سرقت تغییر ایجاد می گردد.

رسم مدل تحقیق

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از آمار توصیفی

جامعه آماری موجود در این تحقیق را پسران نوجوان بین سنین ۱۲ تا ۱۸ سال تشکیل

می دهند که از ویژگی های ذیل برخوردار می باشند:

- توزیع پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات مددجو نشان می دهد که ۹/۶ درصد پاسخگویان بی سواد، ۲۸/۸ درصد از آنها در مقطع ابتدایی، ۴۴/۰ درصد از پاسخگویان دارای مدرک تحصیلی راهنمایی و ۱۷/۶ درصد از مددجویان در مقطع تحصیلی دبیرستان بسر می برند.
- توزیع پاسخگویان بر حسب تعداد فرزندان خانواده نشان می دهد که ۵۱/۲ درصد از پاسخگویان در خانواده هایی با ۴ فرزند و بیشتر زندگی می کردند.
- توزیع پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات والدین نشان می دهد که ۰/۴۴ درصد از پدران و ۷۴/۴ درصد از مادران پاسخگویان در مقطع تحصیلی راهنمایی و یا کمتر از آن قرار دارند.
- توزیع پاسخگویان بر حسب نوع مسکن نشان می دهد که ۷۲/۰ درصد از خانواده های پاسخگویان در املاک استیجاری زندگی می کنند.
- توزیع پاسخگویان بر حسب زادگاه (محل تولد) نشان می دهد که ۶۰/۸ درصد از پاسخگویان در استان تهران و ۱۶/۸ درصد از مددجویان در استان های دیگر کشور متولد شده اند و ۱۴/۴ درصد از آنان تبعه خارجی (افغانی تبار) بوده اند.
- توزیع پاسخگویان بر حسب مناطق ۲۲ گانه تهران و سایر شهرستانهای اطراف تهران نشان می دهد که بیشترین درصد سارقین یعنی ۲۸/۸ مربوط به افرادی هستند که در مناطق حاشیه نشین و خارج از مناطق ۲۲ گانه تهران ساکن می باشند.
- توزیع پاسخگویان بر حسب پایگاه اجتماعی و اقتصادی آنان نشان می دهد که اکثریت افراد پاسخگو با ۶۰ درصد فراوانی از پایگاه اجتماعی و اقتصادی ضعیفی در شهر تهران برخوردار هستند.
- توزیع پاسخگویان بر حسب زندگی با هر یک از افراد خانواده نشان می دهد که ۰/۶۴ درصد از پاسخگویان قبل از ورود به کانون اصلاح و تربیت با والدین خود زندگی می کردند و ما بقی با سایر افراد خانواده و یا بستگان زندگی می کردند.
- توزیع پاسخگویان بر حسب علت جدایی والدین نشان می دهد که ۲۴/۸ درصد از جدایی والدین در اثر محکومیت در زندان و یا طلاق والدین می باشد.
- توزیع پاسخگویان بر حسب سابقه محکومیت و دستگیری در خانواده نشان می دهد که

Archive of SID

بالا ترین سابقه محکومیت و دستگیری با ۲۴/۰ درصد مربوط به پدر خانواده می باشد.

• توزیع پاسخگویان بر حسب نوع سابقه محکومیت و دستگیری در خانواده نشان می دهد ۳۱/۲ درصد از محکومیت ها در خانواده مربوط به فروش مواد مخدر و مشروبات الکلی، سرقت و تجاوز می باشد.

• توزیع پاسخگویان بر حسب تعداد فرارهای آنان از منزل نشان می دهد که ۶۵/۶ درصد از پاسخگویان لااقل یک بار و بیشتر اقدام به فرار از منزل نموده اند.

• توزیع پاسخگویان بر حسب تجربه رفتارهای جنسی نشان می دهد که ۴۸/۸ درصد از پاسخگویان لااقل یک بار تجربه رابطه نامشروع اخلاقی را داشته اند.

• توزیع پاسخگویان بر حسب نحوه آشنایی با دوستان نشان می دهد که ۶۱/۴ درصد از پاسخگویان دوستان خود را از طریق شرکت در مهمانی ها، آشنایی در زندان و سایر دوستان شان انتخاب کرده اند.

• توزیع پاسخگویان بر حسب سابقه استفاده از مشروبات الکلی، مواد مخدر و قرص های روان گردان نشان می دهد که بر طور کلی ۷۳/۶ درصد از پاسخگویان سابقه استفاده از مشروبات الکلی، ۷۰/۴ درصد از پاسخگویان سابقه مصرف مواد مخدر و ۷۳/۶ درصد از پاسخگویان سابقه استفاده از قرص های روان گردان را داشته اند.

• توزیع پاسخگویان بر حسب سرقت از اموال عمومی، دولتی و اموال شخصی نشان می دهد که تمایل به سرقت اموال عمومی و دولتی توسط پاسخگویان اندک و به ترتیب برابر ۱۶/۸ و ۱۶/۸ درصد می باشد، اما تمایل به سرقت از منازل و مغازه ها توسط پاسخگویان به ترتیب برابر ۹۳/۶ و ۹۵/۲ درصد می باشد. همچنین تمایل به سرقت از (خودرو یا موتورسیکلت) و وسایل داخل خودرو توسط پاسخگویان به ترتیب برابر ۸۵/۶ و ۹۵/۲ درصد می باشد.

• توزیع پاسخگویان بر حسب سرقت در قالب زورگیری، (کیف قاپی و جیب بری) و سرقت احشام نشان می دهد که تمایل به سرقت در قالب زورگیری، (کیف قاپی و جیب بری) و سرقت احشام توسط پاسخگویان به ترتیب برابر ۸۸/۰، ۰/۸۸ و ۴/۸ درصد می باشد.

• توزیع پاسخگویان بر حسب ارتکاب سرقت به صورت فردی و یا گروهی و جمعی نشان می دهد که ۹۶/۸ درصد از پاسخگویان به صورت مجزا به ارتکاب سرقت مبادرت ورزیده اند.

• توزیع پاسخگویان بر حسب تعداد دفعات سرقت و تعداد دفعات دستگیری نشان می دهد

که ۳۷/۶ درصد از سارقین ۱ الی ۳ بار اقدام به سرقت نموده اند، ۲۲/۴ درصد از سارقین ۴ الی ۶ بار اقدام به سرقت نموده اند و ۴۰/۰ درصد مابقی ۷ بار و بیشتر اقدام به سرقت نموده اند، همچنین ۶۶/۴ درصد از پاسخگویان برای اولین بار دستگیر شده اند که نشان دهنده این است که بیش از نیمی از مددجویان فاقد سابقه محکومیت می باشند.

• توزیع پاسخگویان برحسب نوع واکنش به هنگام دستگیری نشان می دهد که اکثر سارقین به هنگام برخورد با پلیس اقدام به فرار از دست مامورین می نمایند، ۵۰/۰ درصد از پاسخگویان چنین نظری را داشته اند، ۳۶/۰ درصد از سارقین به هنگام دستگیری تسلیم مامورین شده اند.

• توزیع پاسخگویان برحسب میزان شدت سرقت نشان می دهد که ۸/۰ درصد از پاسخگویان به سرقت هایی با میزان شدت خفیف اقدام نموده اند، در حالی که ۷۵/۲ درصد از پاسخگویان به سرقت هایی با میزان شدت متوسط مبادرت ورزیده اند. ۱۶/۸ درصد از پاسخگویان نیز به سرقت هایی با میزان شدت بالا اقدام نموده اند.

• یافته های تحقیق با استفاده از آزمون T همبسته نشان می دهد که بین تعداد دفعات سرقت پاسخگو و تعداد دفعات دستگیری مددجو رابطه معناداری وجود دارد، به طوری که هر چقدر فرد به سرقت های بیشتری مبادرت ورزد، احتمال دستگیری وی نیز افزایش می یابد.

• یافته های تحقیق با استفاده از محاسبه ضریب همبستگی نشان می دهد که بین سن پاسخگو و داشتن تخصص و یا مهارت ازسوی مددجو با جرم سرقت رابطه معناداری وجود ندارد. اما میزان ضریب همبستگی بین تحصیلات پاسخگو و مصرف مواد غیر مجاز نظیر مشروبات الکلی، مواد مخدر، قرص های روان گردان با جرم سرقت رابطه معناداری وجود دارد، ضمن اینکه یافته ها نشان می دهد که بین نحوه دوست یابی و میزان سرقت از سوی افراد نیز رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج حاصل از آمار استنباطی

در این تحقیق محقق سعی بر آن دارد که بر خلاف تحقیقات پیشین که بیشتر جنبه نظریه آزمایی دارد، با کاربرد روش تحلیل عامل، به نظریه سازی و ارائه مدلی علی در تبیین سرقت بپردازد، در این حالت محقق با استفاده از روش مطالعه اکتشافی و اسنادی (بررسی پرونده های

Archive of SID

سارقین، تحقیقات پیشین ...)، مطالعه میدانی و روش استقراء ۳۸ متغیر مرتبط با پدیده سرقت را شناسایی کرده و با کاربرد تکنیک تحلیل عامل این متغیرها را در چند عامل محدود و عمومی تلخیص نماید، به عبارت دیگر محقق با استفاده از تحلیل عاملی، تعداد زیادی متغیر را در چند عامل خلاصه کرده و نام عمومی برای آن تعیین می کند تا بتواند به تلخیص داده ها که از اهداف اساسی این تکنیک آماری است دست یابد، در این مرحله از تحقیق می توان فرضیه ها، اهداف فرعی، سوالات جزئی و مدل تحقیق را که تا قبل از اجرای تکنیک تحلیل عامل ناشناخته بودند به دست آورد و در جریان تحقیق بکار برد.

در این تحقیق ۳۸ متغیر از طریق تکنیک تحلیل عامل مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفتند که در نهایت به ۶ عامل محدود و عمومی تلخیص گردیدند، این عوامل به شرح ذیل می باشند:

- عامل اول که از ترکیب متغیرهای ازهم گسیختگی خانوادگی، ارزشها و هنجارهای موجود در مدرسه، ارزشها و هنجارهای گروه دوستان، حاشیه نشینی، وسایل ارتباط جمعی، روحیه استقلال طلبی تشکیل شده است، کلیه این عوامل حول گروه های مرجع قرار دارند که می توان در این قسمت از نظریات مرتن در ارتباط با گروه های مرجع استفاده نموده و نام این عامل گروه های مرجع نامگذاری گردید.

- عامل دوم که از ترکیب متغیرهای برجسب، تجربه های تلخ کودکی، تجمل گرایی تشکیل شده است، کلیه این عوامل حول خود آینه سان کنشگر (تقابل افکار کنشگر در برابر افکار دیگران) قرار دارند که در این قسمت می توان از نظریات هربرت مید، کولی استفاده نمود و نام این عامل خود آینه سان نامگذاری گردید.

- عامل سوم که از ترکیب متغیرهای کنترل های رسمی، سابقه محکومیت و دستگیری در خانواده، پرخاشگری فرد تشکیل شده است حول تجربه همراه با کنترل اجتماعی می چرخد که در این قسمت می توان از نظریات کنترل اجتماعی هیرشی (میزان تقید جوانان به نهادها و سازمانهای اجتماعی و رعایت قوانین) و نظریه یادگیری اجتماعی سادرلند (تجربه فرد در اثر یادگیری کج رفتاری از محیط اجتماعی) استفاده نمود و نام این عامل تجربه فرد همراه با کنترل اجتماعی نامگذاری گردید.

- عامل چهارم که از ترکیب متغیرهای فرار از منزل، رفتارهای جنسی مددجو، میزان دینداری تشکیل شده است حول متغیر دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر زندگی افراد قرار دارد که در این قسمت می توان از عناصر اعتقاد و وابستگی در نظریه نظارت اجتماعی

هیرشی (مسئله میزان قوت و یا ضعف این اعتقادات در فرد) استفاده نمود و نام این عامل دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم نامگذاری گردید.

- عامل پنجم (پایگاه اجتماعی- اقتصادی، فقر، تاثیر کانون اصلاح و تربیت بر مددجو) که این عامل زندگی در شرایط نامطلوب نام گذاری گردید.
- عامل ششم (ویژگی های روانی مددجو، وضعیت جسمانی مددجو) که این عامل ویژگی های روانی و جسمی مددجو نام گذاری گردید.

• یافته های تحقیق بر اساس استفاده از تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش step wise نشان می دهد که به ترتیب عامل های اول، سوم، دوم و چهارم بیشترین تاثیر را در تبیین متغیر وابسته سرقت داشته اند و عامل های پنجم و ششم به دلیل اینکه میزان خطای آنها از ۰/۰۵ بیشتر شده است، توسط روش رگرسیون چند متغیره step wise از تحلیل خارج شده اند. اما در بین این چهار عامل (گروه های مرجع، تجربه همراه با کنترل اجتماعی، خود آینه سان، دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر زندگی افراد) متغیر گروه های مرجع یعنی عامل اول بیشترین تاثیر را در تبیین و پیشگویی متغیر وابسته سرقت داشته است.

با توجه به رگرسیون چند متغیره به روش step wise نتایج به شرح ذیل مشخص گردید: بین گروه های مرجع و ارتکاب به سرقت در بین نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد. بین تجربه فرد به همراه کنترل اجتماعی و ارتکاب به سرقت در بین نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد.

بین خود آینه سان افراد و ارتکاب به سرقت در بین نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد. بین دوری از ارزشها و هنجارهای حاکم بر زندگی افراد و ارتکاب به سرقت در بین نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد.

پیشنهادات تحقیق

۱- در بین تمام نهادها، سازمانها و موسسات اجتماعی، خانواده نقش و اهمیتی خاص و بسزا دارد. در نتیجه همان طور که می تواند زمینه ساز بزهکاری دانش آموزان باشد، می تواند در کاهش یا جلوگیری از آن نیز نقش مهمی ایفا کند. در نتیجه خانواده پیشنهاداتی جهت جلوگیری یا کاهش رفتار بزهکارانه نوجوانان ارائه می گردد:

- وجود رابطه دوستانه و محبت آمیز با احترام، درک و تفاهم متقابل بین پدر و مادر،

Archive of SID

والدین و فرزندان، خانواده را به محیطی پر مهر و محبت پذیرا که سرشار از آرامش و امنیت خاطر است تبدیل می کند و این امر موجب افزایش دلبستگی و تعلقات فرزندان به خانواده و والدین و در نتیجه کاهش رفتار بزهکارانه می گردد.

• اهتمام والدین در درونی سازی ارزش ها و هنجارهای اجتماعی در فرزندان از طریق فرایند جامعه پذیری، علاوه بر همنوایی آگاهانه و داوطلبانه فرزندان با هنجارهای اجتماعی، باعث شکل گیری وجدان اجتماعی در فرزندان نیز می گردد که به عنوان یک عامل کنترل درونی عمل می نماید و در نتیجه احتمال ارتکاب رفتارهای بزهکارانه کاهش می یابد.

• اهتمام جدی والدین در نظارت و کنترل منطقی فرزندانشان در خانواده و مدرسه از طریق آگاهی از وضعیت رفتاری و انضباطی فرزندان در ارتباط مستقیم و مستمر با اولیاء آموزشگاه می تواند نقش مهمی در همنوایی آنها با هنجارهای اجتماعی ایفاء نماید.

• اهتمام والدین در آموزش عمده و آگاهانه اصول و مبانی دینی و مناسک مذهبی و همچنین تعهد و التزام عملی خویش به اعتقادات و مناسب دینی به دلیل تقلید پذیری فرزندان از والدین می تواند در غنی شدن زمینه دینی و میزان دینداری فرزندان بینجامد و این امر نیز به عنوان عامل مهم کنترل درونی، نوجوانان را همنوا با هنجارهای اجتماعی و اخلاقی می نماید.

• اهتمام جدی والدین در مساعدت و همفکری و راهنمایی فرزندان در انتخاب دوستان همسالانی مناسب و آگاهی و اطلاع از این که فرزندانشان با چه کسانی معاشرت و رفت و آمد دارند، می تواند نقش غیر قابل انکار دوستان و همسالان بزهکار را در ارتکاب رفتار بزهکارانه به حداقل برساند.

۲- فراهم نمودن زمینه سالم پرورش سالم شخصیت کودکان و نوجوانان به وسیله مربیان و معلمان، به طوری که فرد به گونه ای بار آید، که از امور جرم زا بگریزد و در برابر آن به دفاع از حیثیت اجتماعی و اعتقادی خود پردازد، تنبیه و مجازات مسکنی بیش نخواهد بود. مدارس باید بعنوان مراکز پشتیبانی، خدمات مشاوره ای خود را به نفع نوجوانان بخصوص نوجوانانی که در معرض آسیب ها هستند قرار دهند.

۳- تلاش جدی دست اندرکاران آموزش و پرورش در ایجاد محیط های آموزشی مناسب (از نظر دارا بودن کادر آموزشی مجرب، فضا و امکانات آموزشی مناسب، جو دوستانه و عاطفی مدرسه) می تواند نقش مهمی در افزایش میزان علاقه مندی و تعلقات دانش آموزان

به مدرسه ایفا نماید.

۴- نظام آموزش و پرورش باید طوری طراحی شود که نوجوانان را با کار و فعالیت اجتماعی آشنا سازد و این آشنایی وسیله ای باشد برای تامین معاش و کسب درآمد، به ویژه برای کسانی که از بنیه مالی کمتری برخوردارند؛ زیرا اگر نوجوانان احساس استقلال مالی کنند و عزت نفس خود را حفظ شده ببینند، به تعدیل و کنترل رفتارهای خود دست خواهند زد.

۵- تغییر محیط اجتماعی می تواند در تربیت بزهکاران موثر باشد. زیرا شرایط مساعد و محیط خانوادگی و تربیتی مناسب، می تواند در تحول و پیشرفت او اهمیت بسزایی داشته باشد. برای بزهکار باید شرایطی فراهم شود که احساس تنهایی و بی کسی نکند و عشق به زندگی و نیاز به دوست داشتن و دوست داشته شدن در او تقویت شود. زیرا اگر زمینه های بزهکاری شناخته نشود و ریشه های آن قطع نگردد، بزهکاران علی رغم قانون و مجازات نه تنها اصلاح نمی شوند، بلکه در جمع دوستان ناباب تجربه ها و مهارت های بسیاری را می آموزند و حتی با تشکیل باند و با آمادگی بیشتری برای ارتکاب جرمهای بعدی وارد جامعه می شوند.

۶- آموزش اجتماعی و تربیتی به خانواده ها برای بالا بردن سطح فرهنگ خانواده ها و پرورش احساس مسئولیت والدین در قبال فرزندان خود و نیز تاسیس موسسات آموزشی مناسب به منظور تعلیم حرفه و فن و نیز ایجاد کانون های رفاهی و تفریحی مناسب به وسیله دولت و یا بخش خصوصی.

۷- رسانه جمعی، به ویژه رسانه های تصویری نظیر سینما و تلویزیون، تاثیراتی مستقیم و سریع بر رفتار نوجوانان دارند و نقش ویژه ای در آگاهی بخشی به جامعه ایفا می کنند، بنابراین پیشنهاد می گردد با بازگو نمودن پیام های منسجم، برای جلوگیری از انحرافات اجتماعی از جمله سرقت همت گمارند، دست اندرکاران تولید برنامه های تلویزیونی، رادیویی و ... می توانند در قالب معرفی الگوهای مناسب، فیلم های مذهبی و ... در کاهش گرایش نوجوانان به سمت سرقت موثر باشند. چرا که نوجوانان در یک فرآیند همانند سازی با بازیگران فیلم ها، رفتار بزهکارانه را از طریق پیوستگی با رسانه ها یاد می گیرند.

۸- نگهداری نوجوان در کانون اصلاح و تربیت خصوصاً در سنین ۱۲ تا ۱۸ سالگی لطمات

حیران ناپذیری را به احساسات عاطفی نوجوان وارد نموده و مفسد بشمار می آید به همراه

Archive of SID

دارد و حس اعتماد به نفس که لازمه رشد صحیح شخصیت اوست در وی تضعیف و حس حسادت و بد بینی را در نوجوان جایگزین می کند. حتی پس از مراجعت نوجوان به محیط خانواده، احساس حقارت نموده و از افراد خانواده منزجر و در پی انتقام جویی خواهد بود. در نتیجه برای پیشگیری از اثرات وخیم مذکور، حتی الامکان باید اطفال در محیط خانواده نگهداری و در صورت لزوم تحت حمایت و هدایت قرار گیرند.

۹- همانطور که نتایج تحقیق نشان داد نوجوانان مشارکت اندکی در فعالیتهای اجتماعی دارند. همچنین از تعلق خاطر ضعیفی نسبت به جامعه برخوردار هستند. بنابراین پیشنهاد می گردد با گسترش سازمانهای مردم نهاد زمینه ی فعالیت جوانان را در مشارکتهای عمومی نظیر شورا یاری های محله، پلیس محله و ... فراهم آید تا بر مشارکت عمومی نوجوانان در جامعه منجر گردد.

۱۰- با توجه به نتایج تحقیق، اکثریت نوجوانان مجرم بی سواد یا از تحصیلات پایین برخوردار بودند. بنابراین پیشنهاد می گردد، سازمان زندان ها با همکاری نهادهای آموزشی، کلاس های آموزش تحصیلی متناسب با طول دوره محکومیت زندانیان، برگزار نمایند که نتیجه آن، کاهش فرصتهای یادگیری جرائم مختلف در طول دوره محکومیت آنان است.

۱۱- نظر به اینکه اکثریت مجرمین فعالیت بسیار کمی در برنامه های آموزشی، اجتماعی، ورزشی و تفریحی داشته اند. بنابراین پیشنهاد می گردد، سازمان فنی و حرفه ای و دیگر نهادهای حمایتی مانند اداره کار، شرایطی را فراهم نمایند تا جوانان پس از اتمام محکومیت بتوانند برای جذب در بازار کار، آموزش های لازم را فرا بگیرند و امکانات اشتغال به کار مناسب را برای آنان فراهم آورند تا از این طریق از رفتارهای انحرافی فاصله بگیرند.

۱۲- ترجیح دادن پیشگیری بر درمان به منظور حذف زمینه های مساعد برای ابتلای افراد به آسیبهای اجتماعی از اهمیت فراوان برخوردار است. برای دست یافتن به جامعه ای سالم باید پیشگیری را بر درمان ارجحیت داد، زیرا با اجرای برنامه های پیشگیری و با صرف هزینه و امکانات کمتری می توان افراد را تحت پوشش قرارداد، در حالی که برنامه های باز پروری و درمان به دلیل نیاز به انواع تخصص ها و اماکن ویژه نگهداری هزینه بسیار بالایی را می طلبد، بعلاوه پوشش آن متوجه عده کمی از افراد جامعه می شود و درعین حال بازدهی و نتیجه گیری آن بسیار اندک می باشد.

- ۱- احمدی، حبیب (۱۳۸۷)، جامعه شناسی انحرافات، تهران: سمت، چاپ دوم
- ۲- دانش، تاج زمان (۱۳۷۲)، اطفال و جوان بزهکار، تهران: موسسه تهران تایمز، چاپ اول.
- ۳- ستوده، هدایت الله (۱۳۸۶)، آسیب شناسی و اجتماعی، تهران: آوای نور، چاپ هجدهم
- ۴- صدیق سروسستانی، رحمت الله (۱۳۸۷)، آسیب شناسی اجتماعی، تهران: سمت، چاپ دوم
- ۵- فرجاد، محمد حسین (۱۳۸۳)، آسیب شناسی و کجروی های اجتماعی، تهران: مرکز مطبوعات و انتشارات، چاپ نهم
- ۶- ممتاز، فریده (۱۳۸۵)، جامعه شناسی انحرافات، تهران: شرکت سهامی انتشار، چاپ دوم
- ۷- قربان حسینی، علی اصغر (۱۳۷۱)، جرم شناسی و جرم یابی سرقت، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ اول
- ۸- منصور فر، کریم (۱۳۸۶)، روشهای آماری، تهران: دانشگاه تهران، چاپ هشتم
- ۹- معدنی، سعید (۱۳۷۰)، بررسی آسیب شناسی سرقت در شهر تهران، استاد راهنما: لهسایی زاده، دانشگاه شیراز، رساله کارشناسی ارشد جامعه شناسی

10- Sharma , R . N .(1995). Social control and Social change meerul : Ra-
jhans press .

11- kalecki, D, (1970),”An Attempted Explanation of the phenomen Eco-
nomic
crime”. Sociological Ab stracts VOI , XVII , NO, PP. 755-776

12-Norestron , thor , (1988) , theft criminology and Economic Growth ,
social science Research , VOI . 17 , P .10

13-osdern , R , (1989) . Miving London and delinquent trends , British , jour-
nal of criminology , VOI ,19 . NO .2 , PP .78

14-patterson , Brit , (1991) , “ PoVerty , income in eguality and communi-
tycrime Rates” , crime inology , VOL . 29 . NO . 49 , 65

15- <http://jrc.Sagepup.com/cgi/content/abstract>.

16- <http://www.chronline.org/oldstuff/abstract-robbery-homicide-ASC>.